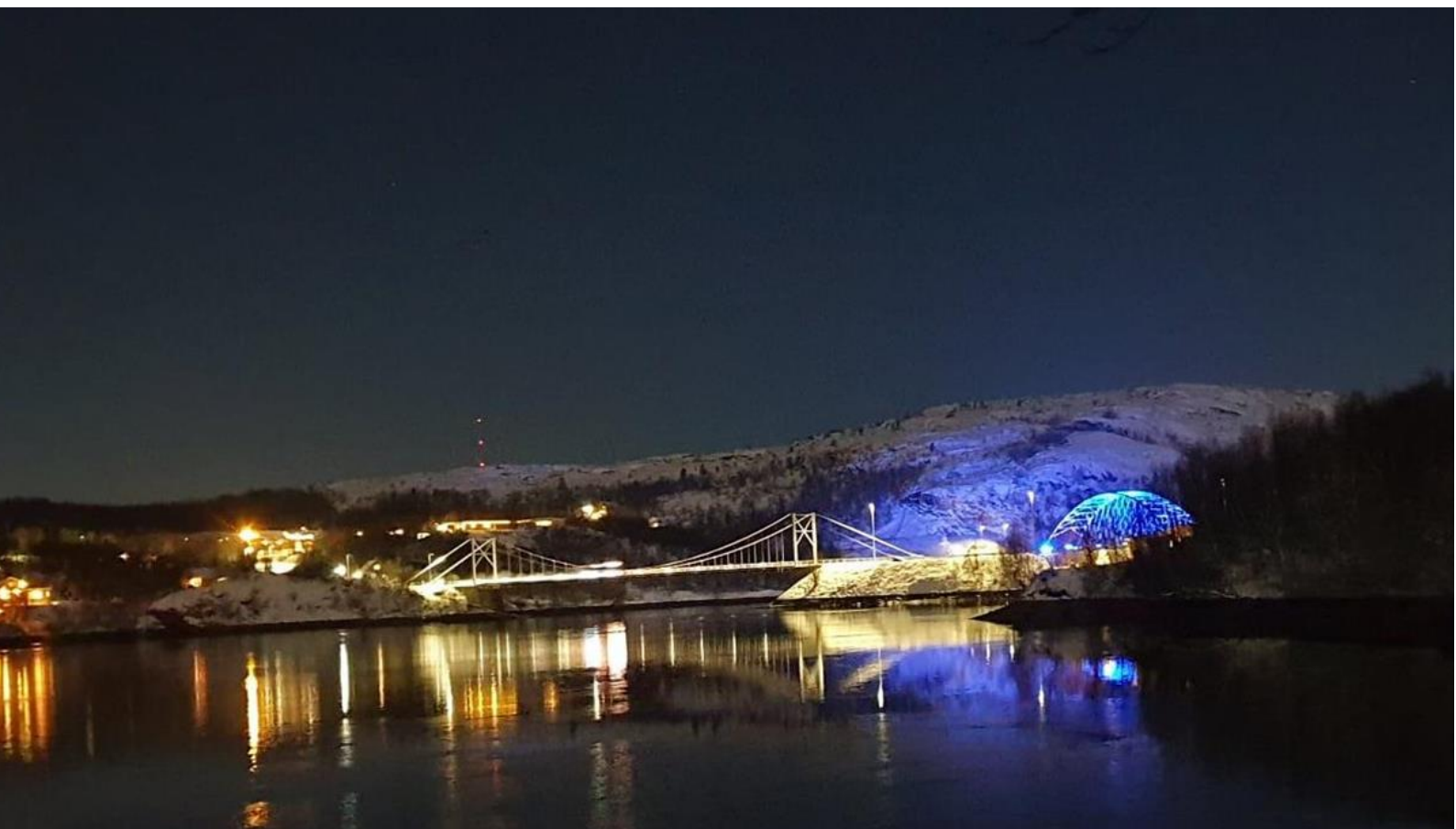




Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2026-2038

Vedtatt i KST 05.02.2025



Forsidebilde: Sør-Varanger Kommune

Innhold

1 Innledning.....	3
1.1 Todelingen av kommunen, som samfunn og som organisasjon	3
1.2 Hva er kommuneplanens samfunnsdel.....	4
1.3 Hva er et planprogram	5
2 Rammer for planarbeidet.....	5
2.1 Planarbeidets formål.....	5
2.2 Føringer	6
2.2.1 Nasjonale føringer	6
2.2.2 Regionale føringer	8
2.2.3 Lokale føringer.....	8
3 Kunnskapsgrunnlag, utredningbehov og hovedtema i samfunnsplanen.....	9
3.1 Utviklingstrekk og utfordringer	10
3.1.1 Det demografiske ståstedet	10
3.1.2 Befolkningsutvikling.....	10
3.1.3 Folkehelseutfordringer.....	11
3.1.4 Økonomi.....	12
3.1.5 Klima og miljø	13
3.1.6 Klimaregnskap	15
3.1.7 Det Samiske i Sør-Varanger.....	16
3.2 Fokusområder og satsningsområder i den nye kommuneplanens samfunnsdel	17
3.2.1 Barn og unge.....	17
3.2.2 Næringsutvikling	18
3.2.3 Samfunnssikkerhet og beredskap.....	19
3.2.4 Klima, miljø og bærekraft.....	19
3.2.5 Rekruttere og beholde, kompetanseheving og stabilisering.....	20
3.2.6 Samferdsel (foreslått som nytt satsningsområde i kommuneplanen).....	21
3.2.7 Øvrige viktige tema i kommuneplanens samfunnsdel.....	23
3.3 Visjon i nye kommuneplanens samfunnsdel	25
3.4 Arealstrategi	25
4 Prosess, medvirkning og organisering.....	27
4.1 Planprosess.....	27
4.2 Organisering av arbeidet.....	27
4.3 Medvirkning.....	28
5 Økonomi og ressursbehov.....	33
6 Framdriftsplan	33
7 Innspill	34

1 Innledning

Dette dokumentet er ikke en plan, men er planprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel. Planprogrammet skal beskrive prosessen for utarbeidelsen av planen, og hvordan dette skal gjennomføres. Det inkluderer en beskrivelse av formålet med planarbeidet, hvilke temaer som vil vektlegges, organisering, opplegg for medvirkning, behov for utredninger og en framdriftsplan. Planprogrammet skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Dette ble gjort den 06.09.24 - 18.10.24, og forslaget til planprogrammet er nå klart til å vedtas.

Alle kommuner i Norge skal ha en kommuneplan. Kommuneplanen skal inneholde en arealdel og samfunnsdel med handlingsdel. Da samfunnet stadig er i endring og ytre faktorer påvirker kommunen på kort og lang sikt, er det viktig at kommuneplanen er «levende» og i takt med utviklinga. Det er derfor ønskelig at kommuneplanen revideres i hver kommunestyreperiode.

Kommuneplanens samfunnsdel bør ha følgende formål:

- følge opp visjon og verdier i kommunens planverk.
- Være et styringsdokument med tydelige føringer for kommunale planer og tiltak.
- Angi langsiktige arealstrategier i lys av nye nasjonale, regionale og kommunale målsetninger.
- Gi grunnlag for tydelig prioritering av kommunens utfordringsbilde

Kommuneplanens samfunnsdel skal også ha med arealstrategi. Dette gjøres fordi:

«En arealstrategi i samfunnsdelen er viktig for å klargjøre kommunestyrets langsiktige arealpolitikk og hvordan nasjonale og regionale føringer og mål skal følges opp. Når arealstrategien legges til grunn for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel, bidrar dette til at areal- og samfunnsutviklingen ses i sammenheng.»

Nasjonale forventninger 2023 - 2027

1.1 Todelingen av kommunen, som samfunn og som organisasjon

Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging. Samfunnsdelen har to hovedinnretninger:

• Kommunesamfunnet som helhet

Kommunesamfunnet som helhet omfatter alle innbyggerne i en kommune, samt de ulike tjenestene og institusjonene som utgjør det lokale samfunnet. Dette inkluderer skoler, barnehager, helsetjenester, kulturtilbud, idrettsanlegg, og infrastruktur som veier og renovasjon.

Kommunen har ansvaret for å tilrettelegge for et godt lokalsamfunn gjennom planlegging, økonomisk styring og tjenesteyting. Innbyggerne i kommunen har også en viktig rolle gjennom deltakelse i demokratiske prosesser, frivillig arbeid og bidrag til lokalsamfunnet.

Samhandlingen mellom ulike aktører i kommunesamfunnet er viktig for å sikre et godt og velfungerende lokalsamfunn. Gjennom samarbeid og samhandling kan utfordringer løses og det kan skapes et inkluderende og trivelig miljø for alle innbyggerne.

- **Kommunen som organisasjon**

En kommune er en offentlig administrativ enhet som er ansvarlig for å tilby en rekke tjenester og fasiliteter. Kommunen opererer som en organisasjon med ulike avdelinger og ansatte som jobber for å oppfylle sine oppgaver og ansvarsområder.

En kommune har ulike funksjoner og oppgaver, som inkluderer planlegging og utvikling av lokalsamfunnet, sosial velferd, helse- og omsorgstjenester, miljøvern, renovasjon, barnehage- og skoletilbud, infrastruktur og samferdsel, bolig- og arealforvaltning, kultur- og fritidstilbud, samt økonomistyring og administrasjon.

Kommunen ledes av et folkevalgt kommunestyre, som er sammensatt av politiske representanter som skal fremme innbyggernes saker i den kommunale planleggingen og utviklingen. Administrativt ledes kommunen av en kommunedirektør. Kommunen finansieres hovedsakelig gjennom skatter og avgifter innkreves fra innbyggerne, samt tilskudd og overføringer fra staten.

1.2 Hva er kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanen er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. Kommuneplanen skal brukes strategisk, og for å gi rammer for virksomhetens planer og tiltak. Planen deles inn i to deler; SAMFUNNSDELEN og AREALDELEN. Samfunnsdelen, som dette er planprogrammet til, er med å definere og formidle kommunens identitet og hvor man vil gjennom å peke ut kommunens satsingsområder de kommende årene. Plan- og bygningsloven § 11-2, to første ledd:

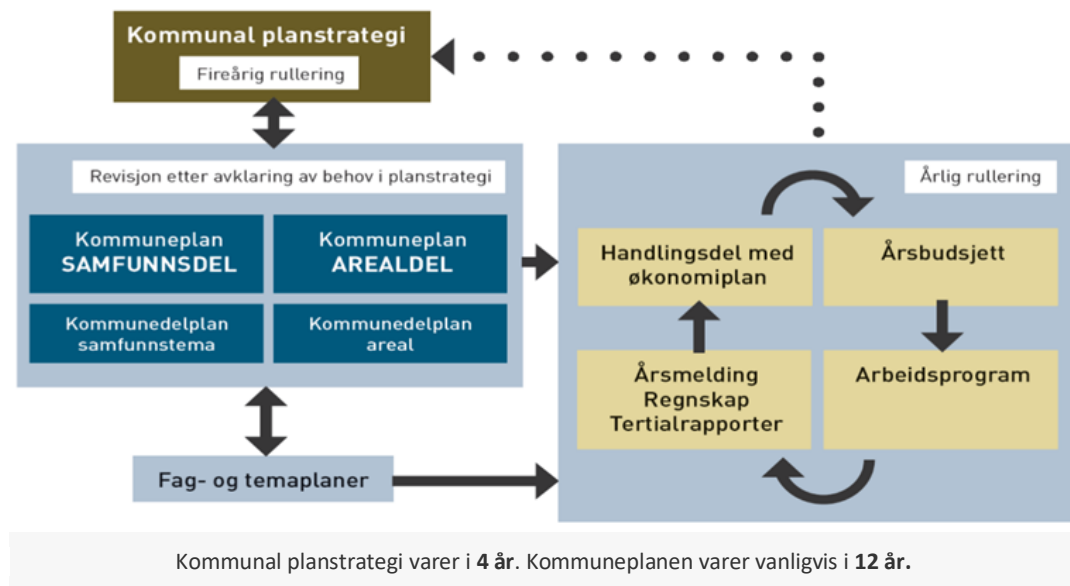
“Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.”

“Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.”

Plan- og bygningsloven § 11-3 står det om virkningen av kommuneplanens samfunnsdel:

Kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for statens og regionale myndigheters virksomhet i kommunen.

Et godt kommunalt plansystem forutsetter god sammenheng mellom kommunens ulike planer. Fra kommuneplanen, via tema- og sektorplaner, til handlingsdel med økonomiplan. Planer er et verktøy som gir felles målrettet fokus og bidrar til god økonomistyring mot vedtatte mål.



Figur 1: Det kommunale plansystemet, illustrert med fireårig og årlig rullering (illustrert av Asplan Viak).

1.3 Hva er et planprogram

Første trinn i arbeidet med revisjon av gjeldende kommuneplanen er å utarbeide et planprogram, jfr. plan- og bygningslovens §§ 4-1 og 11-13. Formålet med å utarbeide et planprogram er å sikre en forutsigbar og effektiv planprosess som legger til rette for god medvirkning fra myndigheter, innbyggere og andre interesserte. Planprogrammet skal beskrive:

- Formål med planarbeidet
- Problemstillinger som kommunen ønsker å drøfte i planarbeidet
- Behov for utredninger i forbindelse med planarbeidet
- Organisering av arbeidet
- Planprosess og medvirkningsopplegg

Forslag til planprogram sendes ut på høring i seks uker før det vedtas. Kommuneplanens samfunnsdel skal utarbeides i samsvar med planprogrammet.

2 Rammer for planarbeidet

2.1 Planarbeidets formål

Formålet med arbeidet er å vedta en ny samfunnsdel for perioden 2026-2038 som er tilpasset samfunnets utvikling. Det er også et viktig formål å styrke kommuneplanens samfunnsdel som et strategisk styringsverktøy. Planen skal beskrive:

- Hvor vi er (kunnskapsgrunnlag)
- Hvor vi skal (mål og delmål)
- Hvordan vi kommer dit (strategier)

Kommuneplanen vil være generell og overordnet. Detaljer og utdypinger vil man f.eks. finne i kommunedelplaner eller endra mer konkret virksomhetsplaner, som f.eks. trafikkisikkerhetsplan.

I kommuneplanen setter vi overordnede føringer, dvs. mål, strategier og retningslinjer – disse skal bidra til at vi får ønsket samfunnsutvikling. Den nye Samfunnsdelen må ha tydelige mål, strategier og retningslinjestruktur slik at den blir tydelig, oversiktlig og brukbar.

2.2 Føringer

2.2.1 Nasjonale føringer

2.2.1.1 Nasjonale forventninger til kommunal planlegging



Regjeringen vedtar hvert fjerde år nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Forventningsdokumentet ble vedtatt i juni 2023 og har fem hovedkategorier:

- **Samordning og samarbeid i planleggingen**

Her beskrives mål om folketallsvekst, og at målet er tilpasset regionale og lokale forhold, slik at det legges til rette for ny utvikling og vekst i områder med svak eller negativ utvikling i folketallet. Videre sier regjeringen at særlig i de områdene der folketallet går ned eller står stille, må det være tydelig større vekt på de lokale vurderingene og prioriteringene, samt at det skal bli færre statlige innsigelser.

- **Trygge og inkluderende lokalsamfunn**

Her fokuseres det på at det skal skapes levende byer og tettsteder, varierte boliger, boliger til alle, gode fysiske rammer for hverdagslivet og natur- og kulturmiljø som ressurs, og bedre levekår og folkehelse og varierte møteplasser og tilbud.

- **Velferd og bærekraftig verdiskaping**

Her oppfordres kommunene til at man skal legge til rette for grønne industrinæringer og verdiskaping i en sirkulær økonomi, tilrettelegging for natur- og kulturbasert næringsliv, samt det regionale ansvaret for å sikre tilgang på kompetanse og arbeidskraft, og god infrastruktur som grunnlag for verdiskaping.

- **Klima, natur og miljø for fremtiden**

Her er det ønsket, og forventet at kommunene skal jobbe helhetlig med planlegging for å nå klima- og miljømålene, forebygge klimagassutslipp og sikre muligheten for karbonopptak, friluftsinnteresser og kulturmiljø, sikre rene og rike vann og vassdrag, og bevare naturmangfold.

- **Samfunnssikkerhet og beredskap**

Her forventes planleggingen å ta hensyn til naturfarer og klimatilpasning, forsvarets arealbehov, vern av dyrket jord, rent og trygt drikkevann, samt sørge for oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser som grunnlag for bedre planer.

De regionale og lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse, og planlegging er et viktig verktøy for å løse oppgavene. Regjeringen er bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det forventes derfor at bærekraftmålene blir en viktig og sentral del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

2.2.1.2 Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet

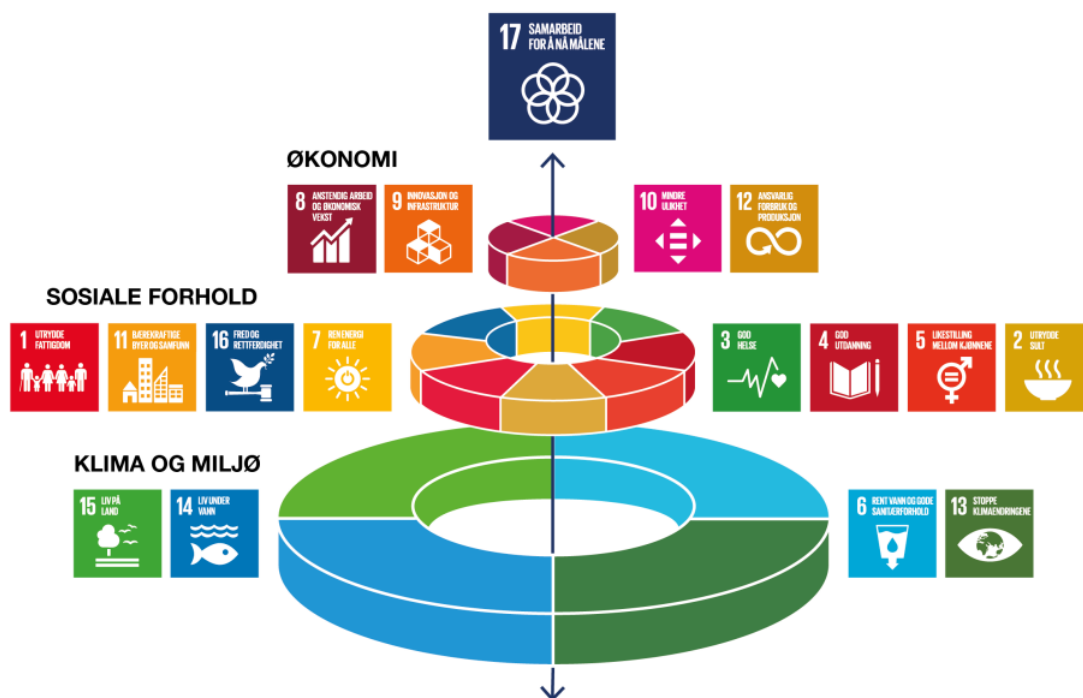
Formålet med retningslinjene er å sikre en samordnet og bærekraftig bolig-, areal- og transportplanlegging. Regional og kommunal planlegging er viktige virkemidler for å følge opp bærekraftsmålene og Norges nasjonale og internasjonale forpliktelser på klima- og miljøområdet. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og lokalsamfunn, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet. Planleggingen skal samtidig bidra til reduserte klimagassutslipp, ivareta kulturmiljø og å hindre at dyrket mark, natur-, villrein- og friluftsområder og karbonrike arealer bygges ned. Planleggingen skal også sikre at det innenfor det samiske reinbeiteområdet tas hensyn til reindriftens bruk av arealene.

Retningslinjene skal fremme et lavutslippssamfunn gjennom utvikling av bærekraftige, kompakte og attraktive byer og tettsteder. Arealbruken skal tilrettelegge for gode mobilitetsløsninger, redusert transportbehov og redusere tapet av naturmangfold, dyrka mark og friluftsområder. Planleggingen skal legge til rette for tilstrekkelig boligbygging og næringsutvikling, med vekt på gode regionale løsninger. Kommunene skal ha handlingsrom til å kunne bestemme hvor nye boliger skal bygges ut fra lokale forutsetninger.

2.2.1.3 FNs bærekraftsmål

FNs 17 bærekraftsmål er bestemt i regjeringens nye nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging at skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordring. Samfunns- og arealplanleggingen i kommunen er derfor forventet at skal ha bærekraftsmålene som en viktig og sentral del. Også Fylkesmannen påpeker at målene må omtales og vurderes i planstrategien, og at de skal ha en viktig og sentral del av alt som kommunene gjør.

Derfor vil det da være viktig for Sør-Varanger kommune å aktivt ta i bruk bærekraftsmålene, belyse deres betydning for planlegging og utvikling av samfunn, og alltid jobbe med bærekraftsmålene som bakgrunn for det vi gjør i kommunen. Planprogrammet er ett svar på dette.



Figur 2: FNs bærekraftsmål fordelt på tre dimensjoner, klima og miljø, sosiale forhold og økonomi. (Foto: Norsk massehåndtering AS).

2.2.2 Regionale føringer

Troms og Finnmark fylkeskommune ble opprettet 1. januar 2020 som en sammenslåing av Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune. Fylkene ble slått sammen som en del av regionreformen som har som mål å styrke lokaldemokratiet og gi fylkeskommunene større oppgaver og ansvar.

Oppløsningen av Troms og Finnmark fylkeskommune, og etableringen av Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune skjedde 1. januar 2024. Fra dette tidspunktet har Troms og Finnmark fylkeskommune opphørt å eksistere som en enhet, og de to nye fylkeskommunene vil ta over ansvaret for de oppgavene som tidligere lå til Troms og Finnmark fylkeskommune.

På grunn av Fylkesopphøringen, har ikke Finnmark fylkeskommune per i dag en regional planstrategi. Regional planstrategi for Finnmark er under arbeid, og er planlagt gjeldene for perioden 2024-2028.

2.2.3 Lokale føringer

2.2.3.1 Planstrategi 2024-2027

Planstrategi for Sør-Varanger 2024-2027 er planlagt vedtatt 28.08.2024.

I sammenheng med arbeidet med planstrategien ble dagens kommuneplanens samfunnsdel evaluert. Denne evalueringen ble gjennomført den 14. juni 2023 av det tidligere kommunestyret. I denne evalueringen ble det bestemt at dagens samfunnsdel er utdatert, og det er behov for ny samfunnsplan som bedre kan reflektere dagens situasjon i Sør-Varanger.

Som en forberedelse på en ny kommuneplanens samfunnsdel, ble det den 20. mars 2024 gjennomført et politikerverksted der satsningsområder i planstrategien og kommuneplanen skulle være agenda. I

politikerverkstedet ble det bestemt frem nye satsningsområder i kommuneplanen, og det ble bestemt at det var behov for ny visjon i kommunen.

De nye satsningsområdene som ble bestemt frem i politikerverkstedet, og som ble vedtatt i Kommunal planstrategi 2024-2027 er:

1. Barn og unge
2. Næringsutvikling
3. Samfunnssikkerhet og beredskap
4. Klima, miljø og bærekraft
5. Rekruttere og beholde, kompetanseheving og stabilisering.

2.2.3.2 Dagens kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026

Dagens kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2014, har en løpelengde på 12 år, og går ut i 2026. Planen har ikke vært rullert siden dens vedtak i 2014, som i praksis betyr at planen, som skal være det øverste ledende planverket i kommunen, ikke henger sammen med dagens samfunns- og situasjonsbilde.

Evalueringen av kommuneplanen den 14.juni 2023 kom frem til at samfunnsdelen har vært et bra styringsverktøy både for administrasjonen og for politikerne, og som har betydd at planen har vært godt brukt. Mangelen på en rullering har derimot ført til at planen har blitt mindre forankret, og i mindre grad fungerer som styringsverktøy. Store endringer i samfunnet siden 2014 har også ført til at målsetninger og visjoner har blitt utdatert. Mangelen på bærekraftsmålene ble også sett på som en stor mangel, da dette er noe som er forventet å være sentralt i alt kommunen foretar seg.

Dagens kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026 har som overordnede visjon:

“Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og 17 for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.”

2.2.3.3 Kommuneplanens arealdel 2018-2030

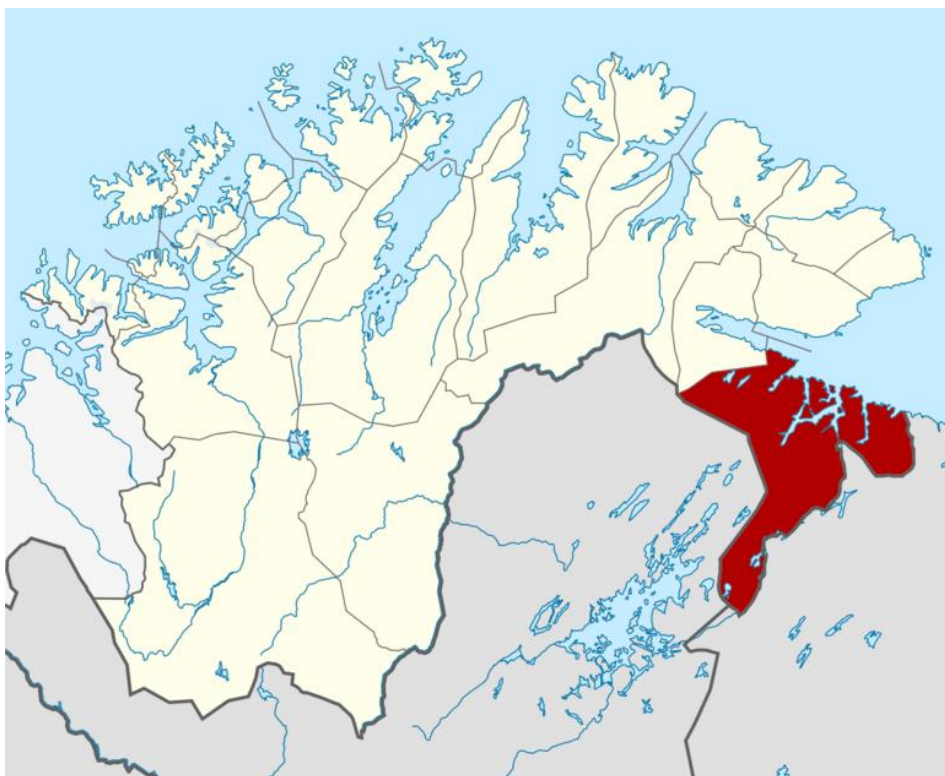
Dagens kommuneplanens arealdel ble vedtatt i 2018, og løper frem til 2030. For at kommuneplanen skal fungere godt som styringsverktøy, er det viktig at både samfunnsdelen og arealdelen henger godt sammen, og at de henger sammen med samfunns- og situasjonsbildet i kommunen. Samfunnsutviklingen og retningen som skal bestemmes frem i kommuneplanens samfunnsdel, skal realiseres i arealdelen. Samfunnsdelen skal gi føringer for den fremtidige arealbruken i kommunen, og derfor er det viktig at de begge er oppdaterte med hverandre.

Dagens kommuneplanens arealdel ble internt evaluert i sammenheng med arbeidet med kommunal planstrategi. Der ble det bestemt at kommuneplanens arealdel har behov for en revidering, basert på funnene i evalueringen. Denne revideringen vil skje på et senere tidspunkt.

3 Kunnskapsgrunnlag, utredningbehov og hovedtema i samfunnsplanen

3.1 Utviklingstrekk og utfordringer

3.1.1 Det demografiske ståstedet



Sør-Varanger kommune ligger nordøst i Finnmark og har en spredt befolkning med hovedtyngden av innbyggerne bosatt i Kirkenes og omkringliggende tettsteder. Kommunen har en betydelig russisk minoritet og har historisk sett hatt sterke bånd til Russland på grunn av den nærliggende grensen, som også er den eneste Norske grensa til Russland.

I lys av krigen i Ukraina har Sør-Varanger vært et område som har vært spesielt berørt. Mange innbyggere har familie og venner på begge sider av krigen og har sterke følelser knyttet til situasjonen. Kommunen har også merket krigen på andre måter, som økonomisk nedgang på grunn av redusert handel med Russland og usikkerhet om fremtiden.

Det kan også være ekstra viktig for Sør-Varanger å jobbe med integrering og inkludering av den russiske, og den økende ukrainske minoriteten i samfunnet, for å styrke samholdet og forebygge eventuelle konflikter eller spenninger.

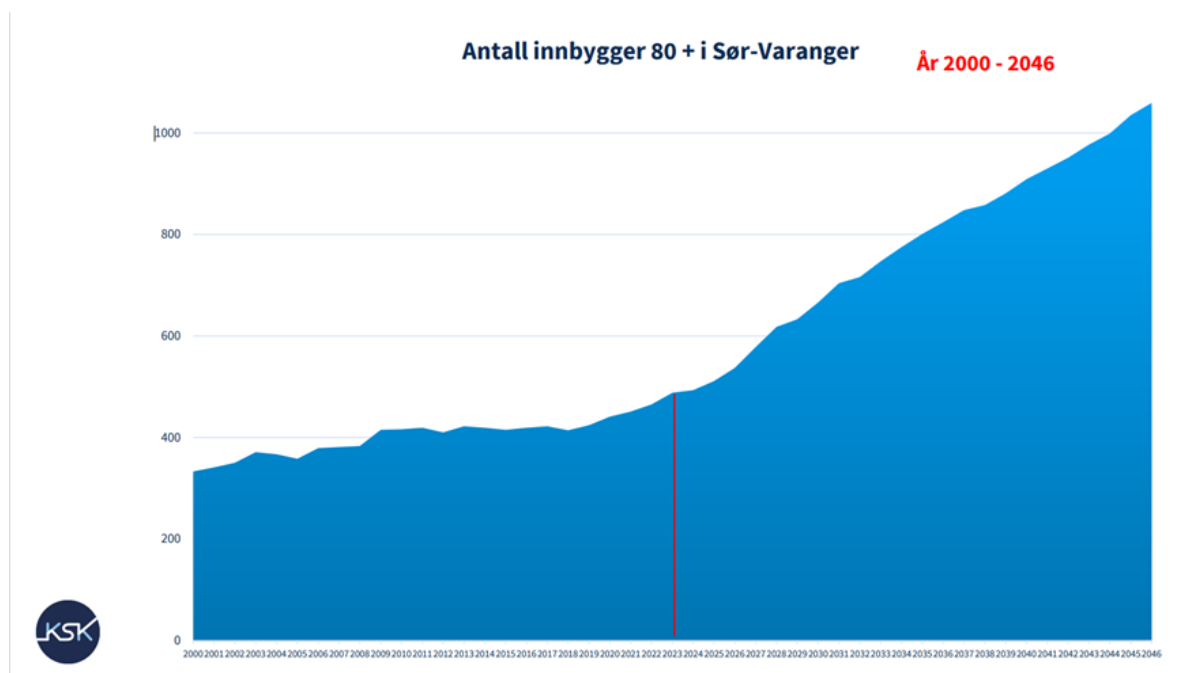
Samlet sett kan demografiske endringer og krigen i Ukraina ha innvirkning på samfunnsutviklingen i Sør-Varanger kommune, og det vil være viktig for lokalpolitikere, organisasjoner og innbyggere å samarbeide for å håndtere disse utfordringene på best mulig måte

3.1.2 Befolkningsutvikling

Sør-Varanger kommune hadde 9937 innbyggere per 3. kvartal 2024. Kommunen har en spredt bosetting, der om lag 80% bor på Kirkeneshalvøya, mens resten er bosatt i områdene Jarfjord, Jakobsnes, Pasvik, Neiden, Bugøynes og Bugøyfjord. Bosettingen på Kirkeneshalvøya er spredt på geografiske områder som Kirkenes, Hesseng, Sandnes og Bjørnevatn. Den spredte bosettingen og bosettingsutviklingen gir utfordringer knyttet til infrastruktur, samferdsel og kommunal tjenesteyting.

Befolkningsutviklingen i kommunen har vært relativt stabilt, og har siden år 2000 vært opp mot 10 000 innbyggere. Befolkningsframskrivninger fra SSB viser til at dette også vil fortsette frem mot 2050.

Den store utfordringen med befolkningsutviklingen i kommunen er ikke hvor mange innbyggere det er i kommunen, men heller hvordan befolkningssammensetningen er. SSBs befolkningsprognoser viser til at det frem mot 2050 vil være stabile barnetall i kommunen, og at det ikke vil bli så mange flere barn i 2050 enn det er i dag. Utfordringen er et det frem mot 2050 vil bli en stor nedgang i yrkesaktive innbyggere i kommunen. Det er spådd en nedgang på rundt 800 yrkesaktive i 2050, sammenlignet med i dag.



Grafen over viser kanskje den aller største utfordringen Sør-Varanger kommune står ovenfor; en stor økning på antallet eldre over 80 frem mot 2050. I motsetning til SSBs prognoser, er dette noe som er garantert at kommer til å skje, det vil bli en økning på over 100%. Denne aldersgruppa er i faresonen for aldersrelaterte sykdommen og forventes å gi økt pleiebehov. Dette, i sammenheng med at vi blir færre yrkesaktive vil bli en utfordring, og vil bli noe som vil være svært viktig å planlegge for.

3.1.3 Folkehelseutfordringer

Gjennom arbeidet med planstrategien og oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer ble det avdekket flere folkehelseutfordringer. Disse er viktige for å ha kunnskap over hva som er viktig å ha fokus på, og sette inn tiltak på.

I oversiktsbildet ble det valgt frem fire temaområder for folkehelseutfordringer:

- Psykisk helse hos barn og unge
- Trivsel, trygghet og tilhørighet
- Kompetanse, rekruttering, utdanning og arbeid
- Helsefremmende livsstil

Under de fire temaene som tar for seg hovedutfordringene for arbeidet med folkehelse i Sør-Varanger, ligger det 20 indikatorer, spredt ut mellom de fire temaene. Av disse 20 indikatorene, er det valgt ut 7 indikatorer som er ekstra viktige, og som skal ha særlig fokus i planleggingsarbeidet. Disse er:

- Økende andel barn som vokser opp i lavinntektsfamilier
- Psykisk uhelse hos barn og unge
- Anmeldte tilfeller av vold og mishandling
- Sør-Varanger er en kommune som preges av fraflytting og befolkningsnedgang
- Stor vekst i antall eldre over 80 år
- Lave skoleprestasjoner i lesing og regning på grunnskolen og frafall i videregående skole
- Overvekt/fedme

3.1.4 Økonomi

Sør-Varanger kommune har de siste tre årene hatt negativt driftsresultat. Disposisjonsfondet er oppbrukt. Det er flere årsaker til dette. Mangel på fagkompetanse innenfor flere fagområder har medført store kostnader til innleie av vikarer og økte rentekostnader er blant de største kostnadsdriverne. På to år, fra regnskap 2022 til budsjett 2024, er det anslå en økning på 39,0 millioner kroner i netto finansutgifter som følge av renteøkningen. Det forventes at rentetoppen nås i løpet av 2025 og avta gradvis gjennom økonomiplanperioden. Sør-Varanger kommune må redusere driftsnivået, og sammen med at finansutgiftene etterhvert går ned, så frigis det et økonomisk handlingsrom.

Demografiske endringer har en betydelig påvirkning på kommuneøkonomien til Sør-Varanger. Folketallsutviklingen har vært varierende siden 2015, men har vært gradvis på vei ned, og antall innbyggere i arbeidsfør alder synker raskt. Dette fører til flere utfordringer:

1. Færre yrkesaktive per pensjonist: I 2015 var det 4,5 yrkesaktive per pensjonist, mens prognoser viser at dette vil reduseres til 2,8 yrkesaktive per pensjonist i 2040
2. Endrede utgiftsbehov: Den demografiske utviklingen påvirker kommunens utgiftsbehov og økonomiske prioriteringer
3. Behov for strukturelle endringer: Kommunen må endre måten tjenestetilbudet drives på, med fokus på sentralisering og samordning i større enheter
4. Økte utgifter i pleie- og omsorgssektoren: Frem mot 2030 forventes en betydelig økning i utgifter til pleie- og omsorgstjenester på grunn av en aldrende befolkning
5. Reduserte utgifter i andre sektorer
6. Én innbygger, til eller fra, koster i snitt 65 000 kr. For hver innbygger kommunen mister, får kommunen i snitt 65 000 kr mindre i tilskudd, og for hver innbygger kommunen får, vil tilskuddet øke med 65 000 kr. Det vil si at den demografiske utviklingen har direkte konsekvens med kommuneøkonomien.

Disse demografiske endringene krever at Sør-Varanger kommune tilpasser seg for å opprettholde en bærekraftig økonomi, noe som innebærer strenge prioriteringer og potensielle kutt i tjenestenivået

Demografiutviklingen gjør at kommunen er nødt til å tilpasse tjenestenivået til utviklingen. I dette arbeidet bør det være fokus på de tre kostnadsdriverne i kommunal tjenesteproduksjon:

1. **Utførelse av tjenestene**
2. **Struktur på kommunens tjenester**
3. **Nivå på tildelte tjenester**

Kommunens økonomiske handlefrihet, befolkningsutvikling og forventet befolkningsutvikling tilsier at tjenestenivået må vurderes ut ifra modellen under:

Må	Bør	Kan
Myndighetskrav	Interne krav	Samfunnskrav/ Brukerkrav
Lov	Faglig/Etisk standard	Tilleggstjenester

- De tjenestene en kommune **må** gi er det som loven krever som myndighetsgitt minstestandard.
- De tjenestene en kommune **bør** gi defineres ofte av fagfolk i kommunen som en faglig forsvarlig standard,
- mens de tjenestene en kommune **kan** gi ofte har karakter av brukerkrav og forventninger.
- Oppsummert kan man si at kommunene både gir tjenester som ikke er direkte hjemlet i lov og at nivået på mange tjenester som er lovhjemlet ofte ligger over det som er lovkravet, jfr. KOSTRA rapport.

3.1.5 Klima og miljø

Klima og miljø er viktig for kommunen, og er også bestemt gjennom nasjonale og regionale forventninger til kommunens planlegging. For at kommunen skal kunne jobbe med aktivt med klima og miljø, er det viktig at vi har kunnskap om status på kommunens arbeid med miljø og klima.

Dagens kunnskapsgrunnlag innenfor klima og miljø

Kommunen har et bredt spekter av innhentet informasjon på klima og miljø. Dette vil være viktig kunnskap som skal brukes ved revidering av planer, derav kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, og ved utarbeidelsen av kommunedelplan for naturmangfold. Eksempler på eksisterende kunnskapsgrunnlag er:

Klimaprofil

Klimaprofil for Finnmark er en god kilde til kunnskap om klima og klimaendringene i Finnmark. Klimaprofilen gir et kort sammendrag at klimaet, de forventede klimaendringene, og klimautfordringene fylket og dets kommuner står overfor. Klimaprofilen vil være et viktig hjelpemiddel for å finne ut hva som vil være viktig å fokusere på, og hvor man skal legge inn tiltak i de nye planene som kommunen skal utarbeide.

[Klimaprofil Finnmark - Norsk klimaservicesenter](#)

ROS-analyser

Kommunen har nylig oppdatert overordnet ROS for kommunen. I tillegg alle fremlegges det ROS analyser ved alle reguleringsplaner for å kartlegge områdene om det er forsvarlig å utføre planene. Dette gjør at kommunen har gjennomført gode undersøkelser på alle nye bebygde områder.

Naturmangfolds- og friluftslivsundersøkelser

Ved revideringen av snøskuterløypenettet i 2015 ble det gjennomført en stor naturmangfolds- og friluftslivsundersøkelse i kommunen der skuterløypenettet var planlagt. Denne kartleggingen tok for seg store deler av kommunens naturområder i bl.a. Neiden, Jarfjord og Pasvik. Det ble samtidig gjennomført en ROS-analyse av områdene.

Miljøsertifisering

Det finnes i dag flere sertifiseringsordninger tilpasset ulike virksomheter i offentlig og privat sektor. En bedrift som sertifiserer seg forplikter seg til å foreta en miljøanalyse av sin virksomhet og til å utarbeide en plan for hvordan den kan bli bedre på miljø. Denne analysen og planen vil så bli gjenstand for kontroll og vurdering av et sertifiseringsorgan. En bedrift som går gjennom en miljøsertifisering vil få bedre kontroll med bruk av råvarer og energi, og den vil styrke profil og troverdig

Sør Varanger kommune er i dag sertifisør for stiftelsen Miljøfyrtårn og har fullmakt til å utstede miljøsertifikat til små og store bedrifter. I tillegg er Bioforsk Svanhovd konsulent for Miljøfyrtårn og tilbyr veiledning og oppfølging av bedrifter som vil sertifiseres.

Kommunen selv er per i dag ikke miljøsertifisert, og er noe som bør vurderes å få gjennomført i løpet av kommunestyreperioden.

Det er i dag 22 bedrifter i kommunen som er miljøsertifiserte.

Et videre arbeid på miljøsertifiseringer av kommunen vil være aktuelt i arbeidet fremover.

<https://www.miljofyrtarn.no/kommune/sertifiser-kommunen/>

Energimerking på bygg

NVE vedtok på slutten av 2009 en forskrift om energimerking av boliger og bygninger. Denne forskriften stiller krav om at alle boliger og yrkesbygg som selges eller leies ut, fra 1. januar 2010 skal ha en egen energiattest. Formålet med den nye forskriften er å stimulere til økt oppmerksomhet om bygningers energitilstand og muligheten for å redusere energibruk i bygninger.

Fremtidig kunnskapsgrunnlag innen klima og miljø

I forbindelse med revidering av kommuneplanens samfunnsdel, eller ved revidering av helhetlig ROS, vil det være aktuelt å lage en overordnet analyse av klimasårbarhet i Sør-Varanger. Klimasårbarhet er et viktig tema, og er svært aktuelt fremover, noe som gjør dette viktig å følge opp.

I klimasårbarhetsanalysen er følgende inndeling av de klimarelaterte hendelser benyttet:

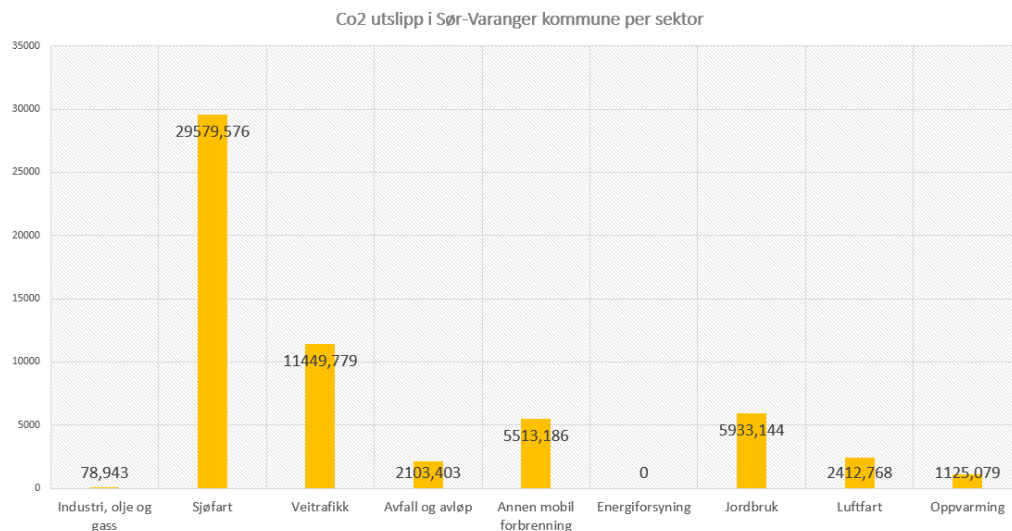
1. **Økt nedbør** som kan gi mer ekstremnedbør, flom og ulike typer skred
2. **Økt vind** som kan gi skade og kraftigere stormflo
3. **Varmere klima** som kan føre til økt havstigning og til mer tørke og flere skogbranner

Når det gjelder analyse av hvilke samfunnsområder som kan bli rammet av klimaendringene, både akutt og langsiktig, så er følgende konsekvensområder vurdert:

1. **Liv og helse**, inkludert drikkevannskvalitet
2. **Ytre miljø**, inkludert naturmangfold
3. **Materielle verdier**, inkludert infrastruktur og tjenesteproduksjon

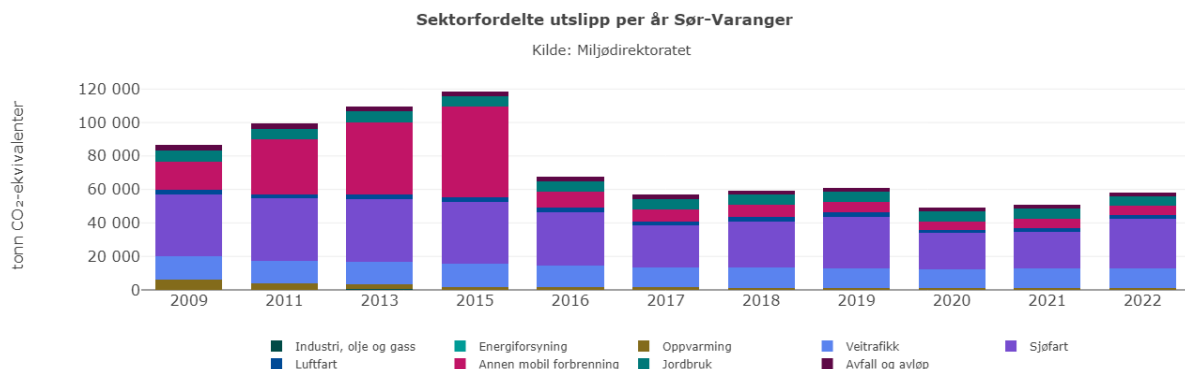
3.1.6 Klimaregnskap

Figur 1 viser Sør-Varangers totale mengde Co2 utslipp per sektor. Sjøfart står for over 50% av kommunens Co2 utslipp, veitrafikk står for 20% av utslippene og jordbruk og annen mobil forbrenning står for rundt 10% hver. Ellers står oppvarming, avfall og avløp, luftfart, industri, olje og gass, og energiforsyning for det resterende Co2 utslippet i kommunen.



Figur 1

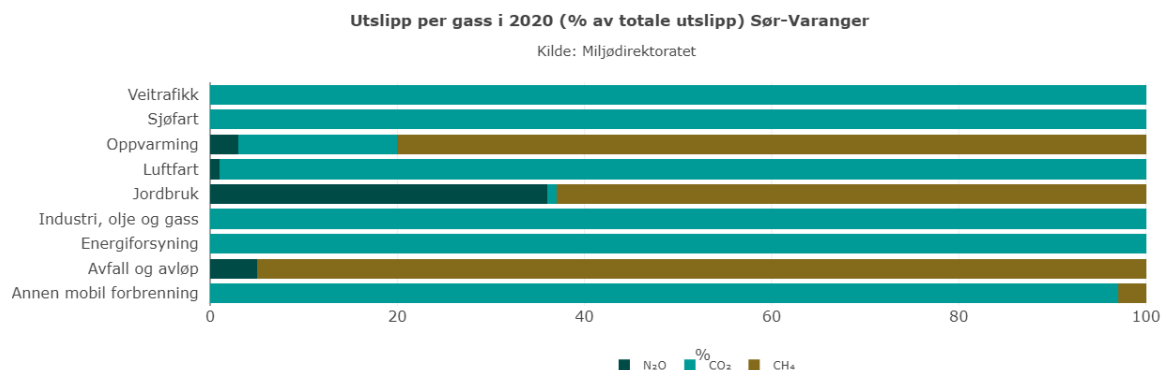
Figur 2 viser den totale mengden Co2 utslipp i kommunen fra 2009 - 2022. Det har generelt vært stabilt på utslipp fra de ulike sektorene i kommunen. Fra 2009, frem til 2015, var det stor økning i mengden utslipp fra sektoren "annen mobil forbrenning". Siden 2016, og nedleggelsen av gruva har denne sektoren hatt liten mengde utslipp, slik som det er i dag.



Figur 2

Figur 3 viser totalt utslipp per sektor i 2020 med prosentvis fordeling av gasstypene N2O (Dinitrogenoksid), Co2 (Karbondioksid) og CH4 (Metan). Sektorene avfall og avløp, oppvarming og

jordbruk har store store mengder metanutslipp, mens jordbrukssektoren også har stor andel dinitrogenoksid utslipp. De resterende sektorene har hovedsaklig Co2 utslipp.



Figur 3

Klimagassutslipp er en av de aller største utfordringene vi har i vår tid. Det er ett internasjonalt, nasjonalt og regionalt mål om å kutte klimagassutslipp i alle sektorer av samfunnet, og dette gjelder også Sør-Varanger. Derfor vil det være et viktig mål for kommunen å jobbe med klimagassutslipp i våre sektorer og vår drift. I kommunens nye satsningsområder vil klima, miljø og bærekraft være svært sentralt, slik at utslippskutt og bærekraftig forvaltning av vår natur, vårt utbyggingsmønster og vår bygningsmasse vil ivareta nasjonale mål.

3.1.7 Det Samiske i Sør-Varanger

Sør-Varanger er en av kommunene i Finnmark fylke med et betydelig antall samiske innbyggere, og samisk kultur og språk har en viktig rolle i lokalsamfunnet. Sør-Varanger er også en del av det tradisjonelle bosettingsområdet, men er ikke en del av det samiske forvaltningsområdet. Som følge av ratifiseringen av ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk, har urfolk rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur og kommunen har plikt til å treffe tiltak som støtter dette arbeidet.

De samiske innbyggerne i Sør-Varanger har rettigheter og tilbud som er tilpasset deres kulturelle bakgrunn, og kommunen legger vekt på å bevare og støtte opp om den samiske kulturarven. Det arrangeres ulike kultur- og språkaktiviteter for å fremme samisk språk og kultur i Sør-Varanger, og det samarbeides tett med lokale samiske organisasjoner og institusjoner for å styrke den samiske tilstedeværelsen i kommunen, deriblant grenselandsmuseet, skoltesamisk museum, UKL skoltebyen, OSV.

Det er viktig å huske at den samiske befolkningen i Sør-Varanger, og i Norge generelt, har en unik kulturell og språklig arv som må verdsettes og respekteres. Det er derfor viktig å støtte opp om de samiske innbyggerne i Sør-Varanger og bidra til å bevare og utvikle deres kultur og identitet.

Informasjon om rett til samisk opplæring, både i barnehage og i grunnskolen er belyst i grunnloven, og er i tillegg delvis innarbeidet i strategisk oppvekstplan. Det er likevel viktig at dette beskrives og henvises bedre. Dette vil derfor være ett viktig tema i ved neste revidering av strategisk oppvekstplan. I

utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel, vil det også belyses hvordan samisk språkopplæring og andre samisktilbud blir, og skal bli ivaretatt fremover.

Det samiske er representert i Sør-Varanger på ulike måter. Sør-Varanger kommune har et eget samisk språkutvalg som arbeider for å ivareta og fremme det samiske språket i kommunen. Det finnes også samiske barnehager og skoler i området, samt ulike kultur- og samfunnsorganisasjoner som jobber for å styrke den samiske tilstedeværelsen i lokalsamfunnet. Samene er også representert politisk i kommunen i *utvalg for kultur, idrett, oppvekst og samiske saker*.

Sør-Varanger kommune og sametinget har også signert en forpliktende samarbeidsavtale for saker som berører samiske interesser og forhold [samarbeidsavtale-mellom-sametinget-og-sor-varanger-kommune.pdf](#).

3.2 Fokusområder og satsningsområder i den nye kommuneplanens samfunnsdel

På bakgrunn av utviklingstrekkene og utfordringene som var funnet i planstrategien, ble det bestemt av kommunene skulle ha fem nye satsningsområder og fokusområder for den nye kommuneplanen. Disse fem satsningsområdene er de overordnede områdene der det er ett behov og ett ønske for å sette inn tiltak og beslutninger.

I tillegg ble det i forbindelse med høring av planprogrammet foreslått at samferdsel burde være et sjettede satsningsområde. Dette ble i merknadsbehandlingen av høringsinnspillene sett på som viktig, noe som kommunedirektørens ledergruppe stilte seg bak. Det blir derfor foreslått her at samferdsel skal være det sjettede satsningsområde i kommuneplanens samfunnsdel 2026-2038.

Kommunens seks satsningsområder for kommuneplanen er da:

3.2.1 Barn og unge



I kommuneplanens samfunnsdel for Sør-Varanger kommune kan satsningsområdet for barn og unge inkludere tiltak og målsetninger for å sikre en god oppvekst og utvikling for kommunens yngste innbyggere. Dette kan omfatte tiltak innen barnehage, skole, fritidsaktiviteter, helse- og omsorgstjenester for barn og unge, samt tiltak for å forebygge og bekjempe problemer som mobbing, rusmisbruk og psykisk helse blant barn og unge.

Konkrete tiltak som kan inkluderes i satsningsområdet for barn og unge i kommuneplanens samfunnsdel kan være:

1. Styrke samarbeidet mellom ulike aktører som jobber med barn og unge, for å sikre en helhetlig og koordinert tjeneste for denne gruppen.
2. Øke tilgangen til barnehageplasser og skoler med god kvalitet, samt investere i oppgradering og utvikling av eksisterende barnehager og skoler.

3. Tilrettelegge for et variert og inkluderende tilbud av fritidsaktiviteter for barn og unge, for å fremme trivsel, mestring og sosialt fellesskap.
4. Styrke foreldreveiledning og støttetiltak for foreldre, for å bidra til en positiv oppvekst for barna.
5. Sikre tilstrekkelig tilgang til helsetjenester og psykisk helsehjelp for barn og unge, samt forebygge og bekjempe problemer som mobbing, rusmisbruk og psykiske lidelser.

Gjennom disse og andre tiltak kan Sør-Varanger kommune legge til rette for at barn og unge får gode muligheter til utvikling, trivsel og deltakelse i samfunnet. Dermed kan man bidra til å sikre en bærekraftig og inkluderende utvikling av kommunen og samfunnet på lang sikt.

3.2.2 Næringsutvikling



Tradisjonelt har Sør-Varanger vært ett samfunn som har hatt sterk tilknytning til mineralnæringen der AS Sydvaranger som hjørnesteinsbedriften sto i spissen. Dette gjorde at kommunen tradisjonelt hadde en næringsmessig monokultur.

I nyere tid, der AS Sydvaranger ikke lenger er i drift, og man ikke lenger kan lene seg mot hjørnesteinsbedriften, har det blitt viktig å omstille næringslivet. Etter krigen i Ukraina, har ikke lenger det tette samarbeidet til Russland kunne bidratt til den lokale næringsutviklingen. Dette har bidratt til at det er viktigere enn noen gang å ha en robust og et motstandsdyktig næringsliv.

I kommuneplanens samfunnsdel for Sør-Varanger kommune bør satsningsområdet for næringsutvikling være å styrke og diversifisere næringslivet i området. Dette kan gjøres ved å legge til rette for økt satsing på eksisterende næringer, samtidig som det bør jobbes aktivt for å tiltrekke nye næringer og investorer til området.

Konkrete tiltak for å fremme næringsutvikling i kommunen kan være å tilby gunstige rammevilkår for bedrifter, tilrettelegge for næringsarealer og infrastruktur, samt å legge til rette for kompetanseutvikling og nettverksbygging blant lokale bedrifter.

Videre bør det legges vekt på å styrke samarbeidet mellom offentlige og private aktører, samt å øke synligheten og markedsføringen av næringslivet i Sør-Varanger kommune både nasjonalt og internasjonalt.

Gjennom en helhetlig og langsiktig satsning på næringsutvikling vil Sør-Varanger kommune kunne skape flere arbeidsplasser, økt verdiskaping og et mer bærekraftig samfunn for innbyggerne i kommunen.

Ved utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel, vil satsningsområdet for næringsutvikling bli mer konkretisert. Med det menes at satsningsområdet i større grad vil komme med mål og visjoner for hvordan vi ønsker at næringsutviklingen i kommunen skal være, og i hvilke typer næringer kommunen ønsker å satse på. Dette vil være næring både på land, men også på vann, der blant annet fiskeri- og akvakultur vil omtales.

3.2.3 Samfunnssikkerhet og beredskap



Samfunnssikkerhet beskrives ofte som samfunnets evne til å verne seg mot og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og setter liv og helse i fare. Slike hendelser kan være utløst av naturen, være et utslag av tekniske eller menneskelige feil eller bevisste handlinger. Med begrepet «beredskap» menes planlagte og forberedte tiltak som gjør oss i stand til å håndtere uønskede hendelser slik at konsekvensene blir minst mulig. Kommunens beredskapsplikt gjelder for hele krisespekteret - fra uønskede hendelser til sikkerhetspolitiske kriser og krig.

For Sør-Varanger, har samfunnssikkerhet og beredskap blitt viktigere enn noen gang. Økende klimaendringer, pandemi, Krigen i Ukraina o.l. har gjort at det er viktigere enn noen gang å tenke samfunnssikkerhet, og ha beredskap som et viktig strategisk mål i den kommunale planleggingen.

I kommuneplanens samfunnsdel for Sør-Varanger kommune bør satsningsområdet for samfunnssikkerhet og beredskap inkludere tiltak for å forebygge og håndtere ulike typer kriser og uønskede hendelser. Dette kan blant annet omfatte:

- Matproduksjon i beredskapssammenheng. For samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen, er lokal matproduksjon viktig. Landbruk har en svært viktig rolle innenfor dette, og er en viktig ressurs som må tas vare på. Dette gjelder også for akvakultur, reindrift, fiske, bærplukking, sopp-plukking osv. Beskyttelse og ivaretagelse av matproduksjon i kommunen vil være viktig.
- Utvikling av beredskapsplaner for ulike typer krisesituasjoner, som for eksempel flom, skogbrann, pandemier og terroristangrep
- Styrking av kommunens evne til krisehåndtering gjennom øvelser og opplæring av relevante aktører
- Samarbeid med andre myndigheter, frivillige organisasjoner og private aktører for å sikre et helhetlig og effektivt beredskapssystem
- Kartlegging og oppfølging av sårbarheter i lokalsamfunnet som kan utgjøre en trussel mot samfunnssikkerheten
- Informasjonsarbeid rettet mot innbyggere og næringsliv for å øke bevisstheten om viktigheten av beredskap og krisehåndtering

Gjennom en helhetlig tilnærming til samfunnssikkerhet og beredskap kan Sør-Varanger kommune bidra til å øke tryggheten og beskytte innbyggerne mot ulike farer og trusler.

3.2.4 Klima, miljø og bærekraft



Klima, miljø og bærekraft bør være et sentralt satsningsområde i kommuneplanens samfunnsdel for Sør-Varanger kommune. Kommunen bør jobbe for å redusere klimagassutslippene, bevare og beskytte miljøet og fremme bærekraftig utvikling i alle sine planer og tiltak.

Noen konkrete tiltak som kan inkluderes i planen, kan være:

- Stimulere til økt bruk av fornybar energi, som for eksempel solenergi eller vindkraft.
- Øke satsingen på kollektivtransport og sykkelveier for å redusere behovet for bilkjøring.
- Beskytte og bevare naturområder og viktige økosystemer.
- Stimulere til miljøvennlige løsninger i byggeprosjekter, for eksempel gjennom krav til lavenergihus eller bruk av resirkulerte materialer.
- Jobbe for å redusere matsvinn og fremme bærekraftige matvaner blant innbyggerne.
- Tilrettelegge for grønne arbeidsplasser og næringsutvikling innenfor miljøteknologi og bærekraftig drift.
- Miljøsertifisering av kommunen

Ved å inkludere disse tiltakene i kommuneplanens samfunnsdel, kan Sør-Varanger kommune bidra til en mer bærekraftig utvikling og bedre miljøkvalitet for innbyggerne og fremtidige generasjoner.

3.2.5 Rekruttere og beholde, kompetanseheving og stabilisering



I følge framskrivninger (prognose) kan antall barn gå ned med 1/10 de neste fem årene. Antallet yrkesaktive i aldersgruppen 16-66 år kan synke med 5%, og antallet 67 år og eldre kan øke med 20%. Trolig vil dette kunne skape store utfordringer for helse- omsorgstjenestene som vil få utfordringer med å rekruttere nok personell til å ivareta tjenestene i tillegg til en stor økende andel eldre som også vil øke antallet med stort hjelpebehov.

Rekruttere og beholde kompetent arbeidskraft er en avgjørende faktor for å opprettholde og utvikle kommunen vår. For å oppnå dette, må vi prioritere tiltak som tiltrekker nye talenter til kommunen og samtidig sørger for at våre eksisterende ansatte har muligheten til kompetanseheving og utvikling.

Sør-Varanger kommune er godt i gang med en strategiplan for rekruttere og beholde, som skal løpe fra 2024-2034. Strategiens hovedmål er:

Sør-Varanger kommune er en framtidsrettet og attraktiv arbeidsgiver som tiltrekker seg kompetent arbeidskraft. Våre ansatte er den viktigste ressursen for å levere gode og bærekraftige tjenester.

For å nå dette målet, skal vi i kommunen jobbe etter tre hovedretninger:



Vi vil derfor fokusere på følgende satsningsområder i kommuneplanens samfunnsdel:

Rekruttering: Vi vil jobbe aktivt med å markedsføre kommunen som en attraktiv arbeidsplass for nye talenter. Dette kan inkludere tiltak som karrieredager, samarbeid med utdanningsinstitusjoner og bransjeorganisasjoner, samt synliggjøring av spennende karrieremuligheter i kommunen.

Kompetanseheving: Vi vil legge til rette for kontinuerlig kompetanseutvikling blant våre ansatte gjennom kurs, opplæring og mentorordninger. Vi vil også oppmuntre til kunnskapsdeling og erfaringsutveksling internt i organisasjonen.

Stabilisering: Vi vil jobbe for å skape et godt arbeidsmiljø som motiverer og engasjerer våre ansatte. Dette kan inkludere tiltak som bedre balanse mellom arbeid og fritid, fleksible arbeidstidsordninger og oppfølging av den enkeltes trivsel og utvikling i jobben.

Med disse tiltakene håper vi å skape en attraktiv arbeidsplass hvor talentfulle medarbeidere trives og utvikler seg, og hvor vi sammen kan jobbe for å realisere kommunens visjon og målsettinger

3.2.6 Samferdsel (foreslått som nytt satsningsområde i kommuneplanen)



I kommuneplanens samfunnsdel for Sør-Varanger kan et satsningsområde for samferdsel inkludere flere viktige temaer. Her er noen forslag:

Transitthandling og Infrastruktur: Utvikling og vedlikehold av veier, broer og tunneler for å sikre en god og trygg transportstruktur.

Kollektivtransport: Fremme av effektive og tilgjengelige kollektivtransportløsninger, inkludert busser og eventuelle jernbanealternativer, for å redusere biltrafikk og miljøpåvirkning.

Gående og sykkelvennlige løsninger: Utvikling av gang- og sykkelveier for å oppmuntre til grønnere transportformer og øke sikkerheten for myke trafikanter.

Trafikksikkerhet: Tiltak for å øke trafikksikkerheten, som fartsreduksjoner, bedre skilting og oppgradering av lyskryss.

Miljøvennlig transport: Tiltak for å fremme bruk av elektriske kjøretøy og ladeinfrastruktur, samt bærekraftige transportløsninger som elbusser og samkjøring.

Transport til og fra tilbydere: Analyse av behovene for transport i forhold til skoler, sykehus, arbeidsplasser og fritidsaktiviteter, for å sikre at innbyggerne har gode tilgangsmuligheter.

Næringslivets transportbehov: Sikre at næringslivet har nødvendige transportløsninger til råvarer, distribusjon og kunder.

Klimatilpasning og beredskap: Vurdere hvordan klimaendringer kan påvirke transportinfrastrukturen og planlegge for tiltak som gjør systemet mer robust.

Smart teknologi: Implementering av smarte transportsystemer og teknologi for å optimalisere trafikkflyt og forbedre kollektivtransportens effektivitet.

Informasjon og kommunikasjon: Øke tilgjengeligheten av informasjon om transportmuligheter, ruter og tidspunkter, for å gjøre det enklere for innbyggerne å bruke kollektivtransport.

Disse temaene kan bidra til en helhetlig og bærekraftig utvikling av samferdselen i Sør-Varanger, samtidig som de møter behovene til lokale innbyggere og næringsliv.

Samordnet bolig-, areal og transportplanlegging i kommuneplanens samfunnsdel

Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging er et viktig tema for Sør-Varanger, spesielt i konteksten kommuneplanens samfunnsdel, og er også særlig relevant for arealstrategi. Dette temaet handler om å integrere ulike planer og strategier for boligbygging, arealbruk og transportinfrastruktur for å sikre en bærekraftig utvikling av kommunen.

Nøkkelområder for samordnet planlegging:

1. Bærekraftig utvikling:

- Fokus på målsettinger knyttet til bærekraft, som å redusere klimagassutslipp, fremme bruk av kollektivtransport og sykkel, samt utvikle energieffektive boliger.

2. Boligutvikling:

- Planlegging av boligområder i nærheten av arbeidsplasser, skole, og tjenestetilbud for å redusere behovet for bilbruk og fremme en god livskvalitet for innbyggerne.

3. Arealeffektivitet:

- Utnytte eksisterende areal på en effektiv måte, der fortetting, blanding av ulike funksjoner (boliger, butikker, arbeidsplasser) og bevaring av grøntområder kan være viktige tiltak.

4. Transportinfrastruktur:

- Utvikling av et godt kollektivtransportnett som kobler sammen boligområder, sentrale arbeidsplasser og tjenester, samt sikring av gode gang- og sykkelveier.

5. Medvirkning fra innbyggerne:

- Involvering av innbyggere i planleggingsprosessen for å sikre at deres behov og ønsker blir hørt og tatt hensyn til.

6. Tverrfaglig samarbeid:

- Samarbeid mellom ulike sektorer og fagdisipliner i kommunen for å utvikle helhetlige løsninger som adresserer de komplekse utfordringene knyttet til areal- og transportplanlegging.

Ved å satse på sammenhengende bolig-, areal- og transportplanlegging, kan Sør-Varanger kommune bedre imøtekomme fremtidige utfordringer knyttet til urbanisering, demografiske endringer og miljøutfordringer.

Retningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging kan leses her:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/689bae9d728e48e8a633b024dcd6b34c/sprbatp.pdf>

3.2.7 Øvrige viktige tema i kommuneplanens samfunnsdel

3.2.7.1 Universell utforming

Universell utforming er et viktig tema i kommuneplanens samfunnsdel og bør vektlegges i Sør-Varanger kommunes planarbeid. Kommuneplanens arealdel skal følge opp føringene fra samfunnsdelen, og universell utforming er spesifikt nevnt som et krav i reguleringsplanlegging. For å vurdere om Sør-Varanger skal ha krav til universell utforming utover minstekrav, bør kommunen:

1. Analysere befolkningsutviklingen, spesielt med tanke på eldre og grupper med behov for ekstra tilrettelegging.
2. Kartlegge status for universell utforming i kommunens bygg, anlegg og uteområder
3. Sette konkrete mål og tiltak for å skape et mer inkluderende samfunn, med fokus på barn, unge, eldre, folkehelse og integrering
4. Vurdere arealmessige konsekvenser av økt satsing på universell utforming
5. Identifisere områder som kan trenge strakstiltak

Sør-Varanger kommune bør vurdere å gå utover minstekrav for universell utforming i visse områder eller prosjekter, spesielt der det kan gi betydelige fordeler for innbyggerne. Dette kan inkludere:

- Sentrumsområder og viktige offentlige bygg
- Skoler og barnehager
- Helseinstitusjoner

- Rekreasjonsområder og parker

Ved å stille høyere krav lokalt til universell utforming, kan Sør-Varanger kommune bidra til å skape et mer inkluderende og tilgjengelig samfunn for alle innbyggere.

3.2.7.2 Helse- og omsorgstjenester, med særlig fokus på eldre

Statsforvalteren mener at Sør-Varanger som den klart mest folkerike kommunen i Øst-Finnmarkregionen kan gi kommunen mulighet til å være førende i interkommunalt faglig utviklingsarbeid innen helse- og omsorgssektoren og i arbeidet med et aldersvennlig samfunn, og at hvis dette er ønskelig må dette fremkomme i planprogrammet. Administrasjonen tilrår dette ønskelig.

I kommuneplanens samfunnsdel for Sør-Varanger er det viktig å fokusere på helse- og omsorgstjenester, med særlig vekt på eldreomsorg. Eldreomsorg er en kritisk del av kommunale tjenester, spesielt med tanke på den aldrende befolkningen og økte behov for tilpassede tjenester.

Nøkkelområder for eldreomsorg i Sør-Varanger:

Tilgang til Tjenester: Sørge for at eldre har god tilgang til helse- og omsorgstjenester, både hjemmebaserte tjenester og institusjoner. Dette inkluderer hjemmesykepleie, dagaktivitetssentre, og sykehjem.

Kvalitet på Tjenester: Arbeide for kontinuerlig forbedring av kvaliteten på omsorgstjenestene. Dette kan innebære opplæring av ansatte, implementering av beste praksis, samt bruk av digitale verktøy for bedre oppfølging.

Brukermedvirkning: Involvere eldre og deres pårørende i utviklingen av tjenestene. Dette kan bidra til at tjenestene blir mer tilpasset brukernes behov og ønsker.

Tverrfaglig Samarbeid: Oppmuntre til samarbeid mellom ulike helsetjenester, inkludert legetjenester, psykiatri og rehabilitering, for å gi et helhetlig tilbud til eldre.

Forebygging og Helsefremming: Fokusere på forebyggende arbeid som fremmer helse blant eldre, inkludert fysisk aktivitet, ernæringsveiledning og psykisk helse.

Bostedsalternativer: Utvikle ulike boformer som gjør det lettere for eldre å bo hjemme lengre, for eksempel gjennom tilpasning av boliger eller opprettelse av trygghetsboliger.

Frivillighet og Sosiale Aktiviteter: Styrke frivilligheten i eldreomsorgen, og legge til rette for sosiale aktiviteter som bidrar til fellesskap og livskvalitet.

Økonomiske Rammer: Vurdere de økonomiske rammene for eldreomsorg og sikre tilstrekkelig finansiering for å kunne tilby gode og bærekraftige tjenester.

Konklusjon

Når det gjelder helse- og omsorgstjenester, spesielt eldreomsorg i Sør-Varanger, er det essensielt å ha en helhetlig tilnærming som dekker både behovene til de eldre og ressursene kommunen har til rådighet. Gjennom samarbeid, kvalitet, forebygging og involvering kan kommunen sikre at eldre får den omsorgen de trenger for å leve trygge og verdige liv. Dette foreslås legges til grunn for videre planarbeid.

Strategisk plan for helse-, omsorg og velferd vil bli rullert i planstrategiperioden 2024-2027, som også vil være ett viktig arbeid for helse- og omsorgstjenesten i kommunen.

3.3 Visjon i nye kommuneplanens samfunnsdel

I politikerverkstedet den 20. mars 2024 ble det bestemt at den overordnede visjonen som er i dagens kommuneplanens samfunnsdel ikke er ønsket videreført i den nye kommuneplanen.

Det er viktig å finne Sør-Varanger kommunes visjon i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel fordi visjonen fungerer som en rettesnor og retningslinje for kommunens fremtidige utvikling. Ved å ha en tydelig visjon kan kommunen sette konkrete mål og strategier som er i tråd med visjonen, og dermed sikre en helhetlig og bærekraftig planlegging.

Visjonen bidrar også til å skape en felles forståelse og retning for kommunens ansatte, politikere, innbyggere og interessenter. Dette kan bidra til økt engasjement og samarbeid, og dermed bedre muligheter for å nå de ønskede målene og skape en positiv utvikling for Sør-Varanger kommune og dens innbyggere.

3.4 Arealstrategi

«En arealstrategi i samfunnsdelen er viktig for å klargjøre kommunestyrets langsiktige arealpolitikk og hvordan nasjonale og regionale føringer og mål skal følges opp. Når arealstrategien legges til grunn for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel, bidrar dette til at areal- og samfunnsutviklingen ses i sammenheng.»

Nasjonale forventninger 2023 - 2027

For Sør-Varanger kommune kan en arealstrategi som innarbeides i kommuneplanens samfunnsdel, inkludere flere viktige elementer som skal danne grunnlaget for revideringen av arealdelen. Her er noen forslag til strategiske områder i arealstrategien.

1. Bærekraftig arealbruk

- **Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging** er et viktig tema for Sør-Varanger, spesielt i konteksten kommuneplanens samfunnsdel. Dette temaet handler om å integrere ulike planer og strategier for boligbygging, arealbruk og transportinfrastruktur for å sikre en bærekraftig utvikling av kommunen.
- **Kompakt byutvikling:** Fremme en tett og sammenhengende bebyggelse som reduserer behovet for biltransport og fremmer kollektivtrafikk.
- **Arealbruk:** Bestemmelser ifm. arealbruk kan gjøres i arealstrategi, som videre kan danne grunnlag for bestemmelser i arealdelen. Under her tas reindrift og jordbruk, deriblant omdisponering og tap av jordbruksarealer, og interessekonflikter med rein i innmark.
- **Fortetting:** Av allerede utbygde arealer bl.a.
- **Soneinndelinger og arealformål.** Vurdere inndeling av soner for ulike arealformål o.l.

2. Infrastruktur og tilgjengelighet

- **Transportløsninger:** Planlegge for effektive og miljøvennlige transportløsninger, inkludert gang- og sykkelveier, kollektivtransport og bilfrie soner.
- **Digital infrastruktur:** Sørge for at det finnes tilstrekkelig bredbånd og digital infrastruktur for å støtte næringsliv og innbyggere.
- **Energiplanlegging:** Kommunen har sentral rolle i arbeidet for mer energieffektivitet og fleksibelt energibruk. Valg som gjøres i arealplanleggingen vil legge grunnlaget for energibruket fremover i tid. Dette kan gjøres på bestemmelsesnivå.

3. Miljø og klima

- **FNs bærekraftsmål:** Bærekraftsmålene er viktig i arbeidet med arealstrategien, og det fremtidige arbeidet med kommuneplanens arealdel.
- **Klimatilpasning:** Integrere klimatilpasningstiltak i arealplanleggingen, som for eksempel flomforebygging og tiltak mot ekstremvær.
- **Grønn struktur:** Sikre bevaring og utvikling av grøntområder, skog og vann, og legge til rette for biologisk mangfold.
- **Vannforvaltning:** Kommunen har som planmyndighet ansvaret for at miljømålene og hensynet til vannmiljø innesluttet i planarbeidet på alle nivåer. Nasjonale mål for vann og helse må også tas hensyn til, særlig mål 4, 5 og 6.
- **Vassdragsmiljø:** Holdning til kommunens vassdrag vurderes innarbeidet. Der menes bl.a. vassdragenes flerbruksverdi, deriblant som landskapselement, ressurs for rekreasjon og friluftsliv, biologisk mangfold, vannforsyning, energiforsyning m.m.
- **Marint biologisk mangfold:** Ivaretagelse av marint biologisk mangfold er viktig. Mål og strategier når det gjelder arealbruk i sjø og ivaretagelse av marine ressurser og miljø vil derfor kunne bli en del av arealstrategien. Her vil også kommunedelplan for naturmangfold, som er under utarbeidelse kunne ivareta tema.

4. Næringsutvikling

- **Næringsarealer:** Identifisere og tilrettelegge for næringsarealer som kan støtte lokal industri og attrahere nye virksomheter.
- **Innovasjon og kompetanse:** Samarbeide med utdanningsinstitusjoner for å utvikle kompetansehevende tiltak for arbeidsmarkedet.
- **Maritim virksomhet:** Utarbeidelsen av kystsoneplan for Varanger, som er godt i gang, vil kunne ivareta maritim virksomhet.
- **Ivaretagelse av primærnæringer satt opp mot klima:** Avveier mellom å ha levedyktige primærnæringer (mål fra forrige kommuneplan) og det å stimulere til økt bruk av fornybar energi og beskyttelse og bevaring av naturområder. Stikkord her er randsone til verneområder, friluftskartlegging, strandsone, kantsoner langs vassdrag.
- **Sameksistens i utmarksnæring:** Videreføring av de to strategier om sameksistens i utmarksnæringer, og utvikling av reiselivsprodukter fra dagens samfunnsdel.

5. Sosial bærekraft

- **Kulturminner og kulturmiljø** kombinert med bærekraftig arealforvaltning. bygningsvern som klimatiltak, ombruk av eksisterende bygninger og utbygde arealer.

6. Langsiktig planlegging

- **Fremtidsrettet arealstrategi:** Utvikle en langsiktig visjon for arealutviklingen i Sør-Varanger, som tar hensyn til fremtidige utfordringer og muligheter.

Disse elementene kan danne et solid grunnlag for revideringen av kommuneplanens arealdel og bidra til en helhetlig og bærekraftig utvikling av Sør-Varanger kommune.

4 Prosess, medvirkning og organisering

4.1 Planprosess

I plan- og bygningsloven er det en rekke krav til prosess og medvirkning for kommuneplanen.

Samfunnsdelen til kommuneplanen skal legge målene og satsningene for en god samfunnsutvikling. I en så viktig del av utviklingsarbeidet i kommunen, er det viktig at hele samfunnet tas med gjennom ulike former for medvirkning og involvering. Dette gjøres for å få til en solid forankring både hos innbyggere og politikere. Dette kan være en krevende øvelse, men gir stor verdi for kommunesamfunnet.

Hovedfasene i arbeidet med planforslag og endelig plan vil være som følger:



Hovedfasene i arbeidet med samfunnsplanen, (Kilde: Veileder Kommuneplanens arealdel, KMD)

4.2 Organisering av arbeidet

Arbeidsgruppe:

Administrativ arbeidsgruppe skal bestå av:

Plan- og utviklingsavdelingen og kommunedirektørens ledergruppe vil stå for den administrative delen av arbeidet.

Styringsgruppe:

Den politiske involveringen i planarbeidet er svært viktig.

Kommunestyret har ansvaret for at kommunen har en samfunnsdel med tydelige føringer for kommunens utvikling og virksomhet.

Kommunestyret har øverste ansvar for kommuneplanarbeidet med følgende oppgaver:

- Fastsetter planprogram
- Vedtar ny kommuneplan

Formannskapet er politisk styringsgruppe med følgende oppgaver:

- Vedtar utleggelse av planprogram på høring og offentlig ettersyn
- Vedtar utleggelse av planutkast på høring og offentlig ettersyn
- Politisk beslutningsorgan i alle faser av planarbeidet
- Fatter prinsippavgjørelser og foretar strategiske valg underveis i planprosessen i henhold til føringer fra kommunestyret
- Vil bli løpende orientert om fremdrift i planarbeidet

Referansegruppe:

En referansegruppe er en gruppe av personer eller organisasjoner som er invitert til å gi innspill og bidra til utviklingen av kommuneplanens samfunnsdel. Referansegruppen kan bestå av ulike aktører, slik som innbyggere, frivillige organisasjoner, næringsliv, interessegrupper og andre relevante parter. Gjennom dialog og samarbeid med referansegruppen kan kommunen sikre inkludering og bredde i planleggingsprosessen, samt få innspill og perspektiver fra ulike deler av samfunnet. Dette kan bidra til å sikre at kommuneplanens samfunnsdel reflekterer lokale behov og ønsker, og at den blir godt forankret blant innbyggerne.

4.3 Medvirkning

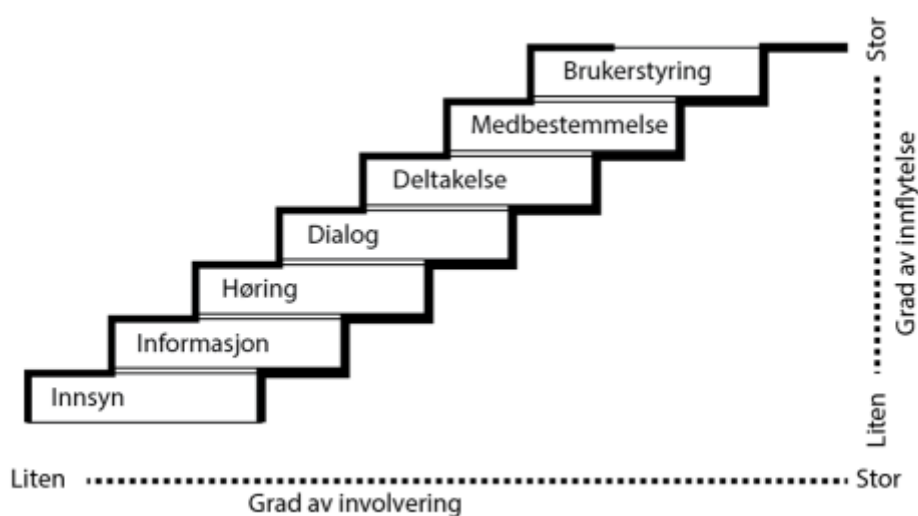
For å sikre at kommuneplanarbeidet blir en åpen og inkluderende prosess skal kommunen bruke ulike forum og metoder for å nå samfunnsgrupper og aktører. Det vil gjennom planprosessen være fokus på å velge ut de forum og metoder som antas å være mest hensiktsmessig for å nå de ulike aktørene som skal involveres og temaer som skal drøftes.

Utformingen av framtidens Sør-Varanger er et felles ansvar selv om det er kommunestyret som formelt eier planen. Derfor må alle enkeltpersoner, både unge og eldre, grupper, lag, foreninger og organisasjoner, samt næringslivet få anledning til å delta slik at de kan påvirke beslutningsprosessen. Det er også svært viktig å få med alle deler av kommunen, både i bykjernen, men også i distrikter. Muligheten for å påvirke planarbeidet er størst i begynnelsen, men engasjementet er vanligvis størst når planen er på sitt mest konkrete, altså når det nærmer seg vedtak.

Gode innspill til planleggingen kan bidra til å få frem ulike syn og interesser som ellers ikke ville kommet fram. Medvirkning kan fremme kreativitet og engasjement, og være en arena for demokratisk deltakelse i lokalsamfunn. Samtidig er medvirkning ressurskrevende, både i forhold til organisering og oppfølging.

Planforslaget peker videre på at dette er en revidering av hele samfunnsdelen. Sør-Varanger kommune skal ta utgangspunkt i eksisterende samfunnsdel i sitt arbeid med ny samfunnsdel, men skal likevel gjennomgå hele dokumentet, for å se hva som skal og ikke skal tas med videre. Revideringen vil ta tak i de utfordringer som har blitt forsterket og nye som er tilkommet i perioden og som er omtalt over.

Det søkes derfor nye måter å arbeide på i utarbeidelsen av samfunnsdelen, der politikken/valget i større grad er premissgivende. I denne revideringen av samfunnsdelen legges det derfor primært opp til å bruke politisk verksted som arena og en innbyggerundersøkelse. Det er allerede gjennomført et politisk verksted knyttet til temaet satsningsområder.



Medvirkningstrappa. Kilde: Horten kommune

Forslag til medvirkningsaktiviteter

Digitalt gjennom kommunens nettside.

Mennesker med kunnskap, meninger og synspunkter på de konkrete temaene som fremmes kan komme med innspill gjennom kommunens nettside. Denne digitale løsningen er tilgjengelig i hele medvirkningsperioden.

Nettmøte med politikere.

Innbyggersamtaler mellom politikere og innbyggere på nett kan gi innbyggerne mulighet til å si sine innspill eller stille spørsmål direkte til en politiker. På denne måten kan det bli en større og bedre forankring både politisk, men også gjennom befolkningen.

SWOT-analyse

En SWOT-analyse er et strategisk verktøy som brukes for å evaluere en organisasjons eller et prosjekts styrker (Strengths), svakheter (Weaknesses), muligheter (Opportunities) og trusler (Threats)

Dette rammeverket gir en helhetlig oversikt over interne og eksterne faktorer som kan påvirke en bedrifts nåværende og fremtidige ytelse

SWOT-analysen består av fire hovedområder:

1. **Styrker:** Interne positive sider som gir konkurransefortrinn, f.eks. effektive prosesser
2. **Svakheter:** Interne utfordringer som kan ha negativ innvirkning, f.eks. dårlig kommunikasjon
3. **Muligheter:** Eksterne faktorer som kan utnyttes, som teknologiske fremskritt
4. **Trusler:** Eksterne faktorer som kan true vekst, f.eks. nye konkurrenter

Dialogmøter.

Næringsforeningen, næringsaktører, ulike råd, foreninger og frivillige organisasjoner inviteres til dialogmøter. Inviterte kan komme med innspill og stille spørsmål direkte til politikere og administrasjon i møte. Disse kan gjøres på ulike steder i kommunen og i distriktene.

Åpne folkemøter.

Åpne folkemøter er en viktig del av prosessen for å sikre medvirkning fra innbyggerne når kommuneplanens samfunnsdel skal utarbeides. Disse møtene gir mulighet for innbyggerne til å dele sine meninger, erfaringer og ønsker om utviklingen av kommunen. Her er noen tips til hvordan disse møtene kan gjennomføres på en effektiv og inkluderende måte:

1. **Informasjon og kommunikasjon:** Sørg for å informere om møtene i god tid. Bruk ulike kanaler som sosiale medier, lokale aviser, nettsider og plakater for å nå ut til flest mulige innbyggere.
2. **Tilgjengelighet:** Velg møteplasser som er tilgjengelige for alle, inkludert personer med nedsatt funksjonsevne. Vurder også ulike tidspunkt for møtene for å imøtekomme ulike livssituasjoner.
3. **Format og struktur:** Ha en klar agenda for møtene. Start med en presentasjon av kommuneplanens samfunnsdel, før det åpnes for spørsmål og diskusjon. Bruk gruppearbeid eller workshops for å engasjere deltakerne ytterligere.
4. **Digitale alternativer:** Tilby muligheter for å delta digitalt, slik at de som ikke kan møte fysisk også får mulighet til å gi sine innspill.
5. **Fasilitering:** Bruk dyktige fasilitatorer som kan lede diskusjonen, sørge for at alles stemmer blir hørt, og opprettholde en god dialog.
6. **Dokumentasjon av innspill:** Sørg for at alle innspill blir notert og dokumentert. Etter møtene kan det være nyttig å oppsummere innspillene og dele denne oppsummeringen med deltakerne for tilbakemelding.
7. **Oppfølging:** Informer om hva som skjer videre med innspillene, og hvordan de vil bli tatt hensyn til i den videre prosessen.

Ved å sørge for et inkluderende og åpent møte, kan kommunen få verdifulle innspill som bidrar til en samfunnsdel som gjenspeiler innbyggernes behov og ønsker.

Forslag til Medvirkningsrutine for kommunale planer

Å utvikle en medvirkningsrutine for utarbeidelse av kommunale planer er viktig for å sikre at innbyggerne får mulighet til å påvirke beslutninger som angår deres livsmiljø. Her er et forslag til en medvirkningsrutine:

1. Forberedelse

- **Identifisere interessenter:** Lag en liste over grupper og enkeltpersoner som bør involveres i planprosessen, inkludert innbyggere, næringsliv, organisasjoner, og offentlige etater.
- **Definere målsetninger:** Klargjør hva som skal oppnås med medvirkningen, inkludert hvilke spørsmål som skal belyses og hvilke beslutninger som skal tas.

2. Informasjonsinnhenting

- **Bakgrunnsinformasjon:** Samle eksisterende data, forskning, og annen relevant informasjon om temaet som skal planlegges.
- **Kartlegging av behov:** Gjennomfør en kartlegging av innbyggernes behov og ønsker, for eksempel ved bruk av spørreundersøkelser eller intervjuer.

3. Involvering

- **Informasjonsmøter:** Arranger åpningsmøter hvor innbyggerne kan bli informert om prosjektet og stille spørsmål.
- **Workshop/Brukergrupper:** Etabler dialog gjennom workshops der innbyggerne kan gi innspill og brainstorme mulige løsninger. Dette kan også inkludere fokusgrupper for spesifikke interessegrupper.

4. Gjennomføringsfase

- **Innhente tilbakemeldinger:** Etter at førsteutkastet til planen er laget, send dette ut for høring. Bruk digitale plattformer og sosiale medier for å nå ut til et bredt publikum.
- **Offentlig høring:** Arranger et offentlig møte der innbyggerne kan komme med innspill til planen. Sørg for at dette møtet er tilgjengelig for alle.

5. Evaluering av innspill

- **Analyse av tilbakemeldinger:** Samle inn og systematisere alle innspill og kommentarer fra høringen.
- **Revidere planen:** Ta hensyn til innspillene og revider planen der det er hensiktsmessig. Dokumenter hvilke innspill som ble tatt inn og hvorfor noen i tilfelle ikke ble inkludert.

6. Godkjenning og implementering

- **Ferdigstilling av planen:** Utarbeid den endelige planen basert på innspillene fra offentligheten.

- **Offentliggjøring:** Publisert den endelige planen og informert om beslutningene tatt og hva som ble endret basert på innspillene.

7. Oppfølging

- **Evalueringsmøter:** Etter implementeringen, arrangerer evalueringsmøter for å vurdere effekten av planen og eventuelt foreta justeringer i samarbeid med innbyggerne.
- **Langsiktig dialog:** Etabler kanaler for kontinuerlig dialog med innbyggerne for fremtidige revisjoner og planer.

Avsluttende merknader

Det er viktig at medvirkningsrutinen er fleksibel og kan tilpasses ulike typer planer og prosjekter. Engasjementet fra innbyggerne bør være en kontinuerlig prosess, ikke bare avgrenset til planleggingen. Videre er det viktig å sørge for at alle målgrupper får mulighet til å delta, inkludert minoriteter og utsatte grupper. Medvirkning for barn og unge er også svært viktig å få med i dette. Under vil derfor eksempler på hvordan barn og unge kan involveres i arbeid med planer.

Medvirkning for barn og unge i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, og andre kommunale planer.

Medvirkningsaktiviteter for barn og unge i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel er avgjørende for å sikre at deres stemmer og perspektiver blir hørt og inkludert i planlegging og utvikling av lokalsamfunnet. Her er noen forslag til aktiviteter og viktige områder:

Ungdomsråd: Ungdomsråd hvor barn og unge samles for å diskutere saker som angår deres liv og oppvekst. Rådet fungerer som en rådgivende instans for Sør-Varanger kommune.

- Ungdomsrådet er høringspart i kommunen, og vil derfor være inkludert i medvirkningsprosessen til kommuneplanens samfunnsdel, og alle andre planer som berører barn og unges interesser.
- **Dialogmøter:** Arrangere spesifikke dialogmøter hvor barn, unge, politikere og ansatte i kommunen kan møtes for å diskutere aktuelle saker.

Workshop, idédugnader og prosjekter: Arrangere workshops og prosjekter der barn og unge kan dele sine tanker om hva de ønsker i sitt lokalsamfunn, for eksempel innen utdanning, fritid, og miljø. Bruk kreativ tilnærming som tegning, modeller eller digitale verktøy.

- **Framtidsverksted:** Framtidsverkstedet tar utgangspunkt i deltakernes hverdagserfaringer og har som mål å la innbyggere som vanligvis ikke deltar i viktige beslutningsprosesser komme til orde. Det egner seg best for personer fra 10 år og oppover, med en anbefalt gruppestørrelse på 10-30 deltaker. Dette vil være en god måte for barn og unge til å kunne medvirke i planprosessen på en måte som interesserer dem.
- **Skoleprosjekter:** Inkludere temaer fra kommuneplanens samfunnsdel i skoleprosjekter, der elever kan arbeide med og presentere sine funn og forslag.
- **Kreative prosjekter:** Involvere barn og unge i kunstneriske prosjekter som kan bli en del av kommuneplanens synlige elementer, som for eksempel utsmykking av offentlige rom.
- **Spill som medvirkningsarena?** En måte hvordan man kan få barn og unge som er vanskelige å få med på de "normale" prosessene, kan spill, som f.eks. Minecraft, være gode arenaer hvor

barn og unge på kreativt vis kan medvirke i hvordan de ønsker at samfunnet rundt dem kan se ut.

Spørreundersøkelser og digitale plattformer: Lage spørreundersøkelser eller bruke digitale plattformer som apper og nettsider hvor barn og unge kan gi tilbakemeldinger anonymt.

- **Bruk av sosiale medier:** Utnytte sosiale medier til å nå ut til barn og unge, og oppfordre dem til å dele sin mening om ulike temaer relatert til kommuneplanen.

Det viktigste er å skape et trygt og inkluderende rom hvor barn og unge føler at deres meninger og ønsker er verdifulle og påvirker beslutningsprosesser. Det er også svært viktig å sørge for at medvirkningsaktiviteter inkluderer barn og unge fra ulike bakgrunner og sosiale grupper for å sikre at alle stemmer blir hørt.

5 Økonomi og ressursbehov

I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel er det viktig å ha god oversikt over økonomien og ressursbehovene. Dette innebærer blant annet å kartlegge kommunens økonomiske situasjon, budsjetter og investeringsbehov.

Det er også viktig å identifisere hvilke ressurser som trengs for å gjennomføre tiltakene som er planlagt i kommuneplanen, både i form av menneskelige ressurser, kompetanse og materielle ressurser.

Økonomi og ressursbehov spiller en sentral rolle i planleggingen og gjennomføringen av tiltakene som er formulert i kommuneplanens samfunnsdel. Det er viktig å ha et realistisk bilde av hva som kreves av ressurser for å kunne gjennomføre planen på en effektiv og bærekraftig måte. Derfor er det viktig å ha en god plan for økonomistyring og ressursfordeling i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

6 Framdriftsplan

Det skal legges opp til en fullstendig revidering av kommuneplanens samfunnsdel. Dette betyr at alle deler av kommuneplanen skal ses og endres på der det er nødvendig. Det er også valgt at kommuneplanen skal ha nye satsningsområder, ny overordnet visjon for kommunen, og nye mål og strategier.

Det er derfor lagt fram en realistisk fremdriftsplan, ut i fra hva som skal gjøres, og hva som er tilgjengelig av ressurser.

Prosess	Tidsfrister
Kommunedirektøren utarbeider forslag til planprogram	02.08.2024
Behandling av planprogram i formannskapet	21.08.2024
Politisk behandling av forslag til planprogram	28.08.2024
Forslag til planprogram og varsel om planoppstart legges ut til offentlig ettersyn/høring	06.09.24 – 18.10.24
Fastsetting av planprogram i kommunestyret	05.02.2025
Utvikling av planforslag kommuneplanens samfunnsdel 2026-2038	2025
Politisk behandling av planforslag kommuneplanens samfunnsdel 2026-2038	Q1 2026
Planforslag legges ut til offentlig ettersyn/høring	Q1 2026
Kommunedirektøren sluttbehandler planforslaget	Q2 2026
Ferdigstilt kommuneplanens samfunnsdel 2026-2038 vedtas i kommunestyret	Q2 2026

7 Innspill

Alle innspill som var innsendt under høring av planprogram til kommuneplanens samfunnsdel vil komme som vedlegg.

Der vil også administrasjonens kommentarer til innspillene fremkomme, og hva som er gjort av oppfølging i planprogrammet.